

Jak to *vidíme* my

Společná výstava Zlaty Zumrové a Boženy Přikrylové
Galerie Teiresiás, 2. 4. – 15. 5. 2009

Zlata Zumrová (*1951)

pochází z Brna, dětství strávila na Vysočině. Výtvarně tvorbě se věnuje od svého dětství. Jejími učiteli byli akademičtí malíři Robert Hliněnský, Petr Skácel a profesor Jiří Šindler. V průběhu své tvůrčí činnosti se malířka postupně věnovala figurální i abstraktní malbě, používala techniky jako olej, tempera, pastel, tuš nebo fix. Začátkem 70. let se věnovala malbě ikon, poté se soustředila na abstraktní malbu (do modra laděné obrazy s tématy vesmíru). Pro konec 70. let jsou typické divoké obrázky malované barevným fixem (charakteristickým motivem jsou bílé letící postavy). V 80. letech obrátila autorka svou pozornost k naivnímu umění (malby temperou). Od 90. let se věnuje osobitě tvorbě janter a mandal. Souběžně maluje také abstraktní obrazy, pro něž si jako výtvarnou techniku zvolila olejový pastel.

Samostatné výstavy

- 1979 Klub mládeže Křenová – Brno
- 1983 Klub Horizont – Brno - Lesná
- 1990 Divadlo bří Mrštíků – Brno
- 1996 Galerie krytového divadla Orfeus – Praha
- 1997 Galerie bezbariérového divadla Barka – Brno
- 1999 Synagoga – Rousínov
- 2001 Čajovna u Měsíční kočky – Praha
- 2001 Galerie 8A Reality – Brno
- 2001 Galerie NATURA VIVA – Brno
- 2002 Galerie a kavárna Ve věži – Mělník
- 2003 Restaurant AURA – Brno
- 2005 Čajovna Kašmír – Přerov

Společné výstavy

- 1984 Salon mladých výtvarníků – Praha
- 1988 AMO – Šumperk (čestné uznání)
- 1988 AMO – Břeclav (čestné uznání)
- 1996 Benefiční výstava Memento AIDS – Brno
- 2003 Vesmír v nás, Studio In – Brno
- 2003 Otevřeno IV, HapAteliér, Knihovna Jiřího Mahena – Brno
- 2006 HapAteliér, Malá královopolská galerie – Brno

Krajiny, a co je za nimi

Rozhovor se Zlatou Zumrovou

Jaké byly počáteční motivy, které nastartovaly vaši tvorbu?

Můj dědeček, malíř-samouk, si přivydělával tím, že maloval kopie starých mistrů. Byl velmi vzdělaný, měl spoustu krásných knih a zajímavých předmětů. Atmosféra v jejich malém domečku u rybníka byla nádherná. Pořád tam bylo co objevovat. Nejraději jsem měla ložnici – tam jsem si hrála s babiččinými šperky. Na zdi nad manželskou postelí visel obraz, který mě fascinoval a na který jsem často hleděla. Byl to Ostrov mrtvých od Arnolda Böcklina, švýcarského symbolisty. Přesto, a nebo právě proto, se dědeček s babičkou dožili úctyhodného věku.

Co pro vás znamená nálepka nebo epiteton těžce slabozraká? Není to pro vás trochu přítěž?

Přítěží mi není ta nálepka, spíše mé zrakové omezení. Moje „putující pigmentóza“ neustále putuje a občas mi přináší horké chvíle.

Na vašich obrazech mě nejvíc fascinují barvy. Zvláště ony expresivní kombinace červené, žluté a tmavě modré. Vaši tvorbu z poslední doby naopak zase charakterizuje pozvolný přechod mezi odstíny jedné nebo dvou konkrétních barev. Je to tak, že barvu volí téma obrazu nikoli malíř?

Tak bych to neřekla. Některá témata mohou ztvárnit velmi odlišným způsobem a různou barevností. Barevnost obrazu spíše souvisí s mým vnitřním rozpoložením a hudbou, kterou právě poslouchám. Ráda maluji při hudbě a ráda maluji hudbu. Některé obrazy vznikly tak, že jsem u nich i tančila.

Jaká technika je vám nejbližší?

Momentálně olejový pastel. Baví mě vrstvit na sebe různé barvy a následně je pomocí špachtle odkrývat.

Co potřebujete k tomu, aby vznikl dobrý obraz?

Určitý vnitřní stav a touhu vyjádřit to, co cítím.

Vy i Božena Přikrylová jste matkami. Jaké motivy vstoupily do vaší tvorby s narozením dětí?

Krajiny s mořem, letící balony, milenci, indiáni, zahrady obydlené kočkami.

Jaký je váš sen, pokud jde o vaši tvorbu? Je nějaké téma, které chcete ztvárnit a které už dlouho krouží ve vaší mysli?

Krajiny, a co je za nimi. Ráda bych vymalovala kruhovou místnost, ale neřeknu, co by tam bylo. Protože kdybych to řekla, už by mě nebavilo si s tím nápadem hrát.

Uživí vás vaše práce? Nebo jinak, chtěla byste, aby vás uživila?

Obrazy mě živí jen částečně. Pracuji na zkrácený úvazek jako terapeut. Přednáším fytoterapii a vedu pohybové aktivity pro zrakově postižené v Tyflocentru Brno. Úzce spolupracuji s Přírodní zahradou u smrku, kam chodíme cvičit a malovat.

Až potkám v lese pohádkového dědečka, daruje mi duhový pastel a řekne: „Zlato, Zlatíčko, ať se i v tomto životě uživíš svými obrazy.“ A bude to.

Prodáváte svá díla s lehkým srdcem?

Prodávám je do dobrých rukou. Potěší mě, když přijdu někam na návštěvu a tam se znovu setkám se svým obrazem.

Myslíte si, že dnešní doba přeje umění?

Mám pocit, že člověk dnes může v umění absolutně vše. Ale co s tím pak dál, je jiná věc. Na podzim jsem shlédla v rámci přednášky o poutnictví film o výtvarníku Františku Skálovi, který nás reprezentoval na bienále současného umění v Benátkách. Šel tam pěšky podle přibližné mapy a občas skončil někde ve dvoře. Co cestou namaloval a našel, to v Benátkách také vystavil. Takto vyjádřené umění mě oslovuje.

Ptala se Karolína Stehliková

Seznam vystavených děl

1. Vesmírná křižovatka, *olej na plátně*, 41 × 30 cm, 1977
2. Strom života, *olej na plátně*, 39 × 31 cm, 1977
3. Bytosti země, *olej na plátně*, 60 × 60 cm, 1978
4. Sluníčka, *barevné tuše*, 32 × 23 cm, 1979
5. Na vycházce, *tempera*, 38 × 29 cm, 1981
6. Vánoce, *tempera*, 37 × 36 cm, 1982
7. Krajina u Benátek, *tempera*, 41,5 × 30,5 cm, 1995
8. Moravec, *tempera*, 63 × 45 cm, 1997
9. Zpět ke slunci, *tempera*, 56 × 43 cm, 1998
10. Jantra - Poselství hvězd, *tempera*, 45 × 45 cm, 1999
11. Luna v Rybách, *tempera*, 31,5 × 31,5 cm, 2001
12. Luna v Kozorohu, *tempera*, 31,5 × 31,5 cm, 2001
13. Luna ve Vodnáři, *tempera*, 31,5 × 31,5 cm, 2001
14. Luna ve Štíru, *tempera*, 31,5 × 31,5 cm, 2002
15. Kraví hora, *tempera*, 41 × 30 cm, 2005
16. Jantra - Pro Paľa, *tempera*, 35 × 35 cm, 2008

Skici

- Archa, *barevný fix*, 1978
Blázinec, *barevný fix*, 1978
Stěhování lišek, *barevný fix*, 1978
Vítr u Kaspického moře, *barevný fix*, 1978
V krajině smrti, *barevný fix*, 1978
Žluté sopky, *barevný fix*, 1978
Mičurin I, *barevný fix*, 1978
Mičurin II, *barevný fix*, 1978

Ilustrace ke knize Dai Any: Jarare. Pohádka o cestě domů,
suchý pastel, 2007

Indiánské omalovánky, *barevné tuše*, 1986

Za obrazy

Zlata Zumrová

Vesmírná křižovatka

Je to můj první obraz malovaný olejem. Malovala jsem jej s velkou chutí barvami zděděnými po dědečkovi. Objevovala jsem techniku oleje, barvy nanášela na plátno přímo z tuby a pak je špachtlí roztírala, ryla do nich a některá místa vytírala hadrem namočeným v terpentýnu. Je tvořen několika odstíny modré a zelené. Představuje energie, které se ve vesmíru na jednom místě setkají, obohatí se a jdou zpět.

Bytosti země

Zkusila jsem se naladit na struktury, které se ukrývají pod povrchem Země a zachytit je. Obraz je malovaný v hnědých tónech. Některé struktury připomínají lidské postavy, jiné části kořenů nebo kamenů.

Naivní obrázky

Malovala jsem je v době, kdy mé děti byly malé a velmi živé. Aby nezlobily, často jsem je usadila kolem sebe a malovala jim obrázky na přání. Indiány, kočky, lodě, zahrady. Z některých náčrtků pak vznikly omalovánky nebo obrazy.

Vánoce

Na starobylé posteli s pruhovanými peřinami sedí mladý muž v modrém tričku. Na klíně má nahou ženu s dlouhými, rezatými vlasy. Oba hledí na vánoční stromeček, postavený na malém stolku. Pod stromkem je mísa s jablíčky, na koberci dvoje papuče.

Barevné fixy - omrvinky

Maličké obrázky malované barevnými fixy. Velmi dynamické, impulzivní, živá barevnost, bizarní témata ovlivněná četbou knihy Sto roků samoty.

Například Stěhování lišek

Temná temnota, skrývající nesčetná tajemství, noční krajina poskytující bezpečí čtrnácti červeným liškám, které se za noci stěhují na jiné, lepší místo k žití. Vše z oblohy pozoruje narůžovělá tvář Luny, která ví, ale nepoví.

nebo Vitr u Kaspického moře

Žlutozelená sluncem sežehnutá tráva, po ní tryskem uhánějí nahé ženy na modrých koních (to je ten vítr). Černé dlouhé vlasy žen vlají, koně téměř letí, na obzoru temné Kaspické moře. Obloha - ultramarín.

Krajiny, kde jsem někdy byla

Moravec

Námět přišel ráno u rybníka, kde jsem pozorovala východ slunce. Vepředu kulaté zelené kopce, mezi nimi vesnička zpola ukrytá v mlze. Na obzoru modravé kopečky, nad nimi vychází slunce. Bílá žena letící směrem ke slunci.

Krajina u Benátek

Velmi magická krajina. Zahlédla jsem ji v ranních hodinách z oken autobusu. Modravé pásy se střídají s jasnězelenými pruhy různých travin, na obzoru moře prostupuje oblohu a obloha moře. Krajinu ozvláštňují opuštěná stavení z červených cihel, občas zastíněná nakloněným stromem.

Lunární jantry

Během jednoho kalendářního měsíce projde Luna všemi znameními zvěrokruhu a v každém se zastaví 2-3 dny. Tyto dny jsou pak ovlivněny tímto znamením. Tak například - jestliže se Luna nachází ve znamení Ryb, nejenže ovlivňuje po fyzické stránce naše chodidla a lymfatický systém, ale působí na naši citlivost, ženskost a vnímavost.

Uprostřed jantry Luna v rybách je namalována tvář Luny-ženy hledící na hvězdu. Obklopuje ji duhový prsteneček, za ním následuje zelený kruh, ze kterého vyrůstají čtyři rozkvetlé stromy, každý na jednu světovou stranu. Další je vodní kruh s plovoucími kačenami a kruh se zlatými rybami. Zbytek obrazu tvoří mořská hladina se zářícími hvězdami. Jako všechny jantry, i tento obraz je čtvercový, převládající jsou barvy moře, růžová a žlutá.

Zpět ke slunci

Obraz je inspirován keltskou legendou. Čarovná panna z Planin věčného života si odváží na loďce svého milého - královského syna Connlu. Modré světélkující moře s loďkou směřující přímo k zapadajícímu slunci.

Jantra a její smysl

Její původ najdeme v tibetském buddhismu. Výklady samotného slova jantra se rozcházejí - nejpravděpodobněji se jeví její význam „nástroj vnitřního sebeosvobození“. Jantra je geometricky řešený útvar, který v mnoha rysech připomíná mandalu. Hlavní rozdíl je ve způsobu použití. Na rozdíl od mandaly je jantra určená k opakovanému používání například jako prostředek k léčení, harmonizaci organismu, k určitému druhu meditací apod. Všechny jantry mají stejné základní schéma: ohrazení neboli „stěny“ a tvary uvnitř těchto stěn se mění podle účelu jantry. Obsahem některých janter jsou univerzální témata: posvátná slabika ÓM, energie čaker, podstata a projevy živlů - ohně, vody, vzduchu, země a vztahy mezi nimi. Jinou skupinu tvoří jantry s lunární tematikou, další jsou jantry - bytosti.

Zpracováno podle textů Zlaty Zumrové *Jantra - Putování do vnitřního vesmíru, Jantra komunikuje s duší člověka.*

Božena Přikrylová (*1978)

se narodila ve slovenské Gelnici, později se přestěhovala do Šlapanic u Brna, dnes žije v Brně. Hmatovému modelování se začala věnovat pod vedením výtvarníka Štěpána Axmana v kroužku dětí se zrakovým postižením, který po ní posléze dostal jméno Ateliér Boženka. Sochařka má za sebou více než desítku samostatných a několik společných výstav. Je autorkou sochy Spravedlnost umístěné v Kanceláři veřejného ochránce práv. Zhotovila také originální předlohu pro odlití bronzové desky s reliéfem ukřižovaného Krista, která je umístěna na hřbitově v Černovicích u Kunštátu, kde připomíná oběti protektorátního cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu. Božena Přikrylová vytvořila také sošku doprovázející hlavní ceny filmového festivalu Jeden svět.

Samostatné výstavy

- 1995 Galerie Bronz, ZŠ Ořechov – Brno
- 1996 Galerie městské knihovny – Rožnov p. Radhoštěm
- 1997 Městské muzeum – Šlapanice u Brna
- 1997 Ústav sociální péče pro nevidomé a slabozraké – Brno - Chrlice
- 1998 Studio IN – Brno
- 1998 Galerie Spirála – Havířov
- 1998 Galerie Magna – Ostrava
- 1999 Městský úřad – Vsetín
- 1999 ZŠI pro nevidomé – Litovel
- 1999 Klasické gymnázium – Brno

- 2000 Střední pedagogická škola – Boskovice
- 2000 Městská knihovna – Plzeň
- 2002 budova Veřejného ochránce práv – Brno
- 2003 Galerie Hády – Brno
- 2005 Galerie Oliva – Praha
- 2005 Líšeň – Brno
- 2005 Speciální škola pro zrakově postižené – Brno -
Pisárky

Společné výstavy

- 1998 Rudi Rolenc – Božena Přikrylová, Setkání dvou břehů.
Cyrilometodějská škola – Brno
- 2003 Otevřeno IV, HapAteliér, Knihovna Jiřího Mahena – Brno
- 2003 J. Štreit, M. Fiala, B. Přikrylová. Vlastivědné muzeum – Olomouc

Hlavně ať se nehromadí věci nesmyslné a neužitečné

Rozhovor s Boženou Přikrylovou

Jaké byly počáteční motivy, které nastartovaly vaši tvorbu?

Různé. Chtěla jsem si vytvořit všechno, co jsem si kde osahala. Veškeré informace jsem najednou chtěla převádět do hlíny. Najednou jakoby všechno kolem mě byly náměty. Zkoušela jsem dokonce vytvořit předměty, které jsem měla při sobě. Třeba medailonky křížků a Marií, které jsem nosila.

Co pro vás znamená nálepka nebo epiteton nevidomá? Není to pro vás trochu přítěž?

Nevadí mi, když mám toto označení u svého díla. Je to dobře, když to lidé ví. Ze zkušenosti už vím, že některým lidem nedojde hned, že nevidím.

Když jsem poprvé viděla vaše plastiky, překvapilo mě, jak mohutná jsou to díla. Je vaše tvorba fyzicky náročná?

Práce s hlínou je fyzicky náročná. Když modeluji celý den, tak u toho většinou stojím. Vydržím stát i čtyři a více hodin v kuse. Je to náročné i psychicky. Musím se celou dobu soustředit. Nedá se u toho myslet na nic dalšího. Příjemné však je, když si k tomu pustím příjemnou hudbu, ale někdy mi naprosto stačí úplný klid.

Jaká technika nebo materiál jsou vám nejbližší?

Pracuji s keramickou šamotovou hlinou. Technika se jmenuje hadová, To znamená, že pomocí hadů se snažím vytvořit si základní tvar, se kterým pak dál pracuji. Když potřebuji dosáhnout, aby objekt byl dutý, musím si pomoci různými krabicemi a jinými podobnými pomůckami. Jinak většinou ke své práci nic nepotřebuji. Vše se snažím vytvářet rukama.

Co potřebujete k tomu, aby vznikla dobrá socha?

Určitě dobře promyšlenou představu, ale to nejdůležitější je inspirace. Bez toho to snad ani nejde.

Vy i Zlata Zumrová jste matkami. Jaké motivy vstoupily do vaší tvorby s narozením dětí?

Modelovala jsem i v těhotenství, a to byla obrovská inspirace. Díky těhotenství vznikla socha Vývoj člověka. Od té doby, co mám děti, mám tendenci vytvářet rodinu v jakémkoliv složení. Nejvíce mě inspirují různé vztahy mezi postavami. Když se zamýšlím nad figurou ženy, tak docela žasnu. Ženu vnímám jako naprosto božské stvoření.

Jaký je váš sen, pokud jde o vaši tvorbu? Je nějaké téma, které chcete ztvárnit a které už dlouho krouží ve vaší mysli?

Takových témat je spousta. S dětmi témata přibyla. Docela mě začaly zajímat pohádkové bytosti, ale je velice těžké si je představit. Hlavně takové bytosti jako jsou draci a různé jiné příšery. Dalším takovým tématem je příroda. A také jsem zjistila, že když se cítím dobře a krásně, je to ta největší inspirace.

Uživí vás vaše práce? Nebo jinak, chtěla byste, aby vás užívala?

Touto otázkou jsem se zabývala po té, co jsem si jednou vydělala nějaké peníze. Když si touto prací chce člověk vydělávat, musí pracovat velmi dlouho a intenzivně. Také je třeba myslet na to, jestli se díla budou líbit a budou se dobře prodávat. Pokud jde o mně, práce je moje celoživotní náplň. Občas je z toho i nějaký finanční přínos. Důležité však pro mě je, že se mi tato práce líbí a mám lidem pořád co sdělit.

Prodáváte svá díla s lehkým srdcem?

To víte, že se mi moje výtvary prodávají velmi těžce. Ale jsem mile překvapena, když mi lidé dají najevo, že se jim socha líbí natolik, že ji chtějí mít u sebe doma. Nejhorší pro mě vždycky je svou práci ocenit. Lepší je zakázka než se loučit s už hotovým dílkem.

Myslíte si, že dnešní doba přeje umění?

Myslím si, že umění bude obdivované v jakékoliv době. Ještě pořád jsou lidé, kteří se umějí dívat. Byla jsem na spoustě výstav a musím říct, že není všechno umění. Hlavně ať se nehromadí na naší zemi věci nesmyslné a neužitečné. Všechno by mělo mít svou myšlenku a důvod.

Ptala se Karolína Stehliková

Seznam vystavených děl

1. Dlouhý, široký a bystrozraký, *reliéf, pálená hlína, 45 × 48 cm, 1995*
2. Vývoj člověka, *plastika, figury na podkladové desce, pálená hlína, 1998 – 1999*
3. Slavnost, *reliéf, pálená hlína, 50 × 50 cm, 2003*
4. Ježíš Kristus na kříži, *reliéf na dřevěné podkladové desce, pálená hlína, 58,5 × 50 cm, 2003*
5. Strom, *plastika, pálená hlína, 2007*
6. Anděl, *plastika, pálená hlína, 2008*

Pod rukama

Božena Přikrylová

Dlouhý, Široký a Bystrozraký

Už jako malá jsem měla tuto pohádku nejraději. Příběh, ve kterém se spojí síly tří rozdílných bytostí, mě zaujal natolik, že jsem si chtěla zhotovit svou vlastní představu těchto bytostí. I když jsem na knížku neviděla, stejně jsem v ní listovala, jakobych si četla. Přitom jsem si vlastně vytvářela svou představu o obrázcích.

Slavnost

Vznikla poté, co jsem byla poprvé na večírku. Spíše to byla slavnost. Chtěla jsem si jednak tuto vzpomínku uchovat v paměti a zároveň tak poukázat na důležité vlastnosti - úctu a zdvořilost. Nejvíce se mi tam líbí ta atmosféra, kterou by měla tato slavnost vyjadřovat.

Strom

Příroda je mou největší inspirací. Mám ráda stromy od té doby, kdy jsem se jich začala dotýkat, poznávat je po hmatu a objímat je. Vždycky jsem měla vedle stromů pocit, jakoby mi dodávaly sílu a jakýsi vnitřní klid. Vytvořila jsem si svůj strom, který jsem spojila i s lidmi. Lidé jsou tam proto, že u stromu často odpočívají, nebo se u stromu třeba schází. Pro mě je však důležité to spojení mezi stromem a člověkem.

Kříž

Ke Kristu na kříži mám vztah nábožensky založený. Když jsem začala vnímat tyto duchovní záležitosti, tak Kříž byl mou první myšlenkou, kterou jsem vytvořila. Možná jsem si to chtěla jen

vyzkoušet a mít svůj Kříž. Bible je námět pro tvorbu velice obsáhlý a pro mě byl Kříž nejjednodušší.

Anděl

Je pro mě něco nedosažitelného, něco velmi zvláštního. Mám pocit, jakoby mi to bylo blízké a zároveň vzdálené stvoření. Nikdy jsem nevěděla, jak si mám anděla představit. Spíše než nad jeho vzhledem jsem se zamýšlela nad tím, jaký by měl takový anděl být. Myslím, že tento anděl je takový vážný, ale ne přísný. Rozdává pokoj a klid.

Axmanova technika modelování (ATM)

je v řemeslně výtvarných činnostech zdravotně postižených lidí světovým unikátem. Při práci s hlínou používá tzv. hmatovou matematiku, která vychází z proporcí lidské ruky. Technika umožňuje nevidomým samostatný, autorsky promyšlený, trojrozměrný výtvarný projev založený na řemeslných dovednostech autora, nikoli na napodobování jiných. Nevyužívá tedy pouze výtvarné postupy, ale především řemeslné, a proto má širší využití. Lze ji využít pro řemeslnou výrobu, např. zahradních nádob nebo interiérových doplňků. Více informací o technice: www.slepisi.eu

Zpracovala Jiřina Holeňová.

Převzato z <http://www.nevidomimezinami.cz/>

Středisko pro pomoc studentům se specifickými potřebami MU
Šumavská 15, 602 00 Brno
www.teiresias.muni.cz

Muzeum romské kultury
Bratislavská 67, 602 00 Brno
www.rommuz.cz

Brno 2009